

WILLIAM MAKEPEACE THACKERAY

TUŠTYBĖS MUGĖ

*Vienas didingiausių
kada nors parašytų kūrinių.*

*Puikus anglų romanas,
prilygstantis L. Tolstojaus
šeideviui „Karas ir taika“.*

– John Carey

V/TOMAS

OBUOLYS

WILLIAM MAKEPEACE THACKERAY

TUŠTYBĖS MUGĖ

I/TOMAS

Romanas be herojaus

Iš anglų kalbos vertė
STASYS TOMONIS

Prieš uždangai pakylant

Gilus liūdesys apima šio spektaklio Režisierių, kai jis prieš uždangai pakylant sėdi scenoje ir stebi aplinkui bruzdančią Mugę. Čia žmonės valgo ir geria be galo, be krašto, meilinas ir apgaudinėja, kas juokiasi, o kas ašaroja, daugelis rūko, sukčiauja, pešasi, šoka bei čirpina smuiku. Čia bastosi padaužos, merkia akį moterims dabitos, sukasi apie kišenes nenaudėliai, budi policininkai, šarlatanai (*kiti* šarlatanai, ne mes, trauk juos maras!) laido gerkles prieš savo pašiūres, kaimo mulkiai spokso į blizgučiais apsikarsčiusias šokėjas ir į pasigailėtinus dažytais skruostais senus juokdarius, o vikrūs ilgapirščiai krausto žiūrovams kišenes. Taip, čia TUŠTYBĖS MUGĖ! Vieta, žinoma, nelabai dorovinga ir ne per linksmiausia, nors labai triukšminga. Pažvelkite į komediantų ir juokdarių veidus, kai baigia darbą; ir kaip Tomas Kvailys, prieš sėsdamas pietauti anapus užuolaidos su savo žmona ir Džeku Žiopleliu, plaunasi dažus nuo skruostų. Tuojau uždanga pakils, ir Tomas ims kūliais verstis per galvą, šaukdamas: „Kaip gyvuojate?“

Jeigu į šitokią maišatį paklius žmogus, linkęs susimąstyti, tai, manau, jo per daug neprisilęs nei paties, nei kitų žmonių linksnumas. Kur ne kur vienas kitas juokingas ar malonus epizodas sujaukins ir pralinksmins jį: gražutis vaikas, įsispoksojęs į meduolius ant prekystalio; daili mergina, raudonuojanti nuo mylimojo komplimentų, kai jis renka jai mugės dovaną; vargšelis Tomas Kvailys, užlindęs už furgono ir graužias kaulą su dorąja savo šeima, mintančia iš jo pokštų. Tačiau bendras įspūdis veikiau liūdnas nei linksmas. Grįžęs į namus, sėdatės rimtas, susimąstęs ir kupinas užuojautos, imate į rankas knygą arba vėl griebiatės darbo.

Tai tokį moralą norėčiau pridėti prie pasakojimo apie Tuštybės mugę. Kai kas mano, kad mugės iš viso esančios nedorovingos, ir su savo vaikais bei šeimynykščiais lenkiasi jų iš tolo. Gal ir jų tiesa. Bet kitaip manantieji žmonės, tingūs, atlaidūs ar šaipūnai, galimas dalykas, įsigeis ten užsukti kokiame pusvalandžiui ir pasižiūrėti spektaklio. Ir čia jie pamatys įvairiausių scenų: kruvinų kautynių, didingų ir puošnių karuselių, scenų iš aukštuomenės, taip pat labai kuklių žmonių gyvenimo, meilės vaizdų, skirtų jautrioms širdims, ir lengvo žanro komiškų išdaigų; visa tai bus papuošta atitinkamomis dekoracijomis ir apšviesta žvakėmis iš paties Autoriaus kišenės.

Ką dar galėtų pasakyti spektaklio Režisierius? Nebent priminti, kaip palankiai tas vaidinimas buvo sutiktas visuose svarbiausiuose Anglijos miestuose, kur tik buvo rodomas, ir kad jį labai gyrė garbingieji spaudos vadovai, taip pat vietos diduomenė bei bajorija. Jis didžiuojasi prisiminęs, kad jo lėlės suteikė pasitenkinimo rinktinei mūsų valstybės visuomenei. Visi buvo tos nuomonės, kad garsioji lėlytė Beki buvo itin lanksčių sąnarių ir labai mitriai balansavo ant

vielos; lėlė Amelija, nors ir mažiau garbintojų sutraukė, visgi menininko labai nagingai išdrožta ir aprengta; Dobino figūrėlė, kad ir nerangi iš pažiūros, šokinėja labai juokingai ir natūraliai; daug kam patiko Berniukų šokis, ir malonėkite atkreipti dėmesį į Nelabojo Didiko figūrėlę, kuriai nepagailėjome jokių išlaidų ir kurią velnias nusineš šio nuostabaus spektaklio pabaigoje.

O dabar, žemai nusilenkęs savo globėjams, Režisierius nucina, ir uždanga pakyla.

Londonas, 1848 m. birželio 28 d.

I SKYRIUS

Čizviko alėja

Vieną saulėtą birželio rytą, kai mūsų šimtmetis dar buvo paauglys, prie panelės Pinkerton mergaičių pensiono Čizviko¹ alėjoje didžiųjų geležinių vartų privažiavo keturių mylių per valandą greičiu didelė šeimos karieta, traukiama poros gerai nušertų arklių blizgančiais pakinktais, kuriuos valdė storas vežėjas su trikampe skrybėle ir peruku. Juodaodis tarnas, snaudęs ant pasostės šalia storulio vežėjo, ištiesė savo kreivas kojas, kai tik karieta sustojo prie panelės Pinkerton žvilgančios varinės iškabos, ir timpltelėjo skambutį. Tuoj pat bent dvidešimt jaunų galvučių sužiuro pro siaurus šio didingo, seno mūrinio namo langus. Beje, akylas stebėtojas būtų pažinęs ir pačios geraširdės panelės Džemaimos Pinkerton raudoną nosytę, kyšančią virš pelargonijų vazonų jos pačios svetainės lange.

– Tai ponios Sedli karieta, sese, – tarė panelė Džemaima. – Sembas, tas negras tarnas, ką tik skambino; o vežėjas nauja raudona liemene!

– Ar jau viską paruošėte, ko reikia panelės Sedli išvykimui, Džemaima? – paklausė panelė Pinkerton, didingoji dama – Hamersmito

Semiramidė², daktaro Džonsono³ bičiulė – susirašinėjusi su pačia ponija Šapon⁴.

– Tarnaitės šįryt atsikėlė ketvirtą valandą ir krovė jos lagaminus, sese, – atsakė panelė Džemaima. – Mes suskynėm jai visą kuokštą gėlių.

– Sakykite „puokštę“, sese Džemaima, taip mandagiau!

– Tegu bus puokštė, kone šieno kupetos didumo. Į Amelijos dėžutę aš įdėjau du butelius gvazdikų vandens, kad parvežtų poniai Sedli, ir receptą, kaip jo pasigaminti.

– Ir aš tikiuosi, panele Džemaima, kad jūs padarėte poniai Sedli sąskaitos nuorašą. Šis, ar ne? Labai gerai – devyniasdešimt trys svarai, keturi šilingai. Būkite tokia gera, užrašykite ją Džonui Sedliui, eskvairui, ir užantspauduokite šį laiškėlį, kurį parašiau jo žmonai.

Panelės Džemaimos akyse jos sesers, panelės Pinkerton, ranka rašytas laiškas buvo vertas tokios pat gilios pagarbos kaip ir valdovo laiškas. Visi žinojo, kad panelė Pinkerton pati rašydavo laiškus savo mokinių tėvams tik tais atvejais, kai jos auklėtinės palikdavo pensioną ar ruošdavosi ištekti, ir dar vieną kartą rašė, kai vargšė panelė Berč mirė nuo skarlatinos; panelės Džemaimos manymu, jei kas ir galėjo paguosti poniją Berč, netekusią dukrelės, tai tik pamaldus ir iškalingas laiškas, kuriuo panelė Pinkerton pranešė jai apie šį įvykį.

Šiuokart panelės Pinkerton „raštelis“ skambėjo taip:

Čizviko alėja, 18... m. birželio 15 d.

GERBIAMA PONIA!

Šešerius metus panelei Amelijai Sedli išbuvus pensione, turiu garbės ir laimės pristatyti ją tėvams kaip jauną damą,

visiškai vertą užimti deramą vietą jų rinktinėje ir prašmatnioje draugijoje. Mielajai panelei Sedli netrūksta nė vienos iš tų dorybių, kurios yra būdingos gerai išauklėtai jaunai anglei, nė vienos iš tų teigiamybių, kurios dera jos kilmei ir padėčiai; savo stropumu bei paklusnumu ji nusipelnė mokytojų meilės, o puikiu, švelniu charakteriu sužavėjo visus, kas su ja bendravo: ir senimą, ir jaunimą.

Muzikos, šokių, rašybos ir įvairių rankdarbių bei siuvinėjimo ji tiek išmoko, kad bus išsipildę karščiausi jos draugių linkėjimai. Jos geografijos žinios galėtų būti kur kas geresnės; artimiausius trejus metus patariama po keturias valandas per dieną kuo rūpestingiausiai ir neatlyžtamai naudotis nugaros lentele, kuri yra būtina, norint išugdyti tą orią laikyseną bei gracingumą, be kurių negalima įsivaizduoti aukštuomenės merginos.

Religijos ir moralės principais panelė Sedli bus verta įstaigos, kurią savo apsilankymu pagerbė Didysis Leksikografas, o savo globa – neprilygstamoji ponija Šapon. Palikdama Čizviką, panelė Amelija išsiveža savo draugių meilę ir nuoširdžiausią valdytojos palankumą, ji turi garbės čia pasirašyti kaip

Jūsų, Gerbiama Ponia,

paklusniausia ir nuolankiausia

tarnaitė

BARBARA PINKERTON

P. S. Panelę Sedli palydi panelė Šarp. Primygtinai prašome, kad panelė Šarp neviešėtų Raselo aikštėje ilgiau kaip

dešimt dienų. Kilminga šeima, su kuria ji susitarė, pageidauja kuo greičiau pradėti naudotis jos paslaugomis.

Baigusi laišką, panelė Pinkerton ėmėsi rašyti savo ir panelės Sedli vardus Džonsono žodyno priešlapyje; šitą įdomų veikalą ji visada dovanodavo mokinėms, kai jos išvykdavo iš Alėjos. Žodyno viršelyje buvo atspausintas „Eilėraštis jaunai merginai, paliekančiai panelės Pinkerton mokyklą Čizviko alėjoje, parašytas didžiai gerbiamo velionio Semiuelio Džonsono“. Reikia pasakyti, jog leksikografo vardą šios didingos moters lūpos kartojo be paliovos, o jo apsilankymas Čizvike paneli Pinkerton suteikė šlovės ir gerovės.

Vyresniosios sesers įsakyta paimti iš spintos Žodyną, panelė Džemaima ištraukė iš nurodytosios saugyklos du šios knygos egzempliorius. Kai panelė Pinkerton baigė įrašą pirmajame egzemplioriuje, sumišusi Džemaima baikščiai pastūmėjo jai antrą.

– O kam šitas, panele Džemaima? – pasibaisėtinaai šaltai paklausė panelė Pinkerton.

– Beki Šarp, – atsakė Džemaima, drebėdama visu kūnu ir nusigręždama, kad sesuo nematytų, kaip raudonis nutvieskė suvytusį jos veidą ir kaklą. – Beki Šarp, juk ji taip pat išvažiuoja.

– PANELE DŽEMAIMA! – sušuko panelė Pinkerton. (Šie žodžiai buvo ištarti taip reikšmingai, kad perteikti juos galima tik stambiausiomis didžiosiomis raidėmis.) – Ar jūs proto netekote? Padėkite Žodyną į spintą ir daugiau niekada nedrįskite šitaip savivaliauti!

– Betgi, sese, Žodynas tekainuoja du šilingus ir devynis pensus, o vargšėlė Beki bus labai nelaiminga jo negavusi.

– Tučtuojau atsiųskite pas mane panelę Sedli, – tarė panelė Pinkerton.

Ir vargšė Džemaima, nebedrįsdama pratarti nė žodžio, ištrepseno iš kambario nepaprastai sumišusi bei susijaudinusi.

Panelės Sedli tėtis buvo Londono pirklys, gana pasiturintis žmogus, o panelė Šarp pensione mokė jaunosnes auklėtines, pati nemokėjo, tad, panelės Pinkerton nuomone, jai ir taip čia buvo pakankamai gero padaryta ir nebėra jokio reikalo atsisveikinant suteikti jai tokios didelės garbės ir dovanoti Žodyną.

Nors pensiono valdytojų raštais galima tikėti ne mažiau ir ne daugiau kaip antkapių epitafijomis, vis dėlto kartais pasitaiko, kad miręs žmogus vertas visų tų pagyrimų, kuriuos akmenkalys iškal viršum jo palaikų: jis tikrai buvo geras krikščionis, geras tėvas, vaikas, žmona ir vyras; jis iš tikrųjų paliko gedėti nepaguodžiamai raudančią šeimą. Lygiai taip berniukų ir mergaičių mokyklose pasitaiko auklėtinių, iš tikrųjų vertų pagyrimų, kurių jiems nešykšti bešališkas mokytojas. Panelė Amelija Sedli kaip tik ir buvo tokia ypatinga mergina, ji ne tik nusipelnė visų panelės Pinkerton pagyrimų, bet turėjo dar daug tokių žavių savybių, kurių ši pasipūtusi senoji Minerva⁵ negalėjo įžvelgti dėl savo ir savo auklėtinės padėties bei amžiaus skirtumo.

Panelė Sedli ne tik dainavo kaip vieversėlis ar kokia ponia Bilington ir šoko kaip Hilisberg ar Parizo, ji dar puikiai siuvinėjo ir išmanė rašybą ne prasčiau už patį Žodyną, bet, svarbiausia, buvo tokia gera, linksma, švelni, romi ir kilniaširdė, kad ją pamildavo kiekvienas, kas tik su ja susidurdavo, pradedant pačia Minerva ir baigiant vargše indų plovėja bei vienakės kepėjos dukra, kuriai

kartą per savaitę buvo leidžiama pardavinėti savo prekes jaunoms Čizviko alėjos auklėtinėms. Iš dvidešimt keturių pensione gyvenusių mergaičių Amelija turėjo dvylika nuoširdžių ir artimų draugių. Net pavydžioji panelė Brigs niekuomet blogai apie ją nekalbėdavo; kilmingoji ir išdidžioji panelė Soltair (lordo Deksterio vaikaitė) sutikdavo, kad Amelijos figūra elegantiška, o panelė Svorts, garbiniuota turtinga mulatė iš Sent Kitso, taip karštai liejo ašaras panelės Sedli išvykimo dieną, jog teko kviesti daktarą Flosą, ir jis vos neapkvaišino jos uostomąja druska. Panelės Pinkerton prisirišimas prie savo auklėtinės, kaip lengva numanyti, atsižvelgiant į jos padėtį ir nepaprastas dorybes, buvo ramus ir orus; tačiau panelė Džemaima jau kelis kartus žliumbė, pagalvojusi, kad Amelija išvyksta; jei tik ji nebūtų bijojusi sesers, ją, kaip ir įpėdinę iš Sent Kitso (iš kurios buvo imamas dvigubas mokestis), būtų ištikęs tikras isterijos priepuolis. Tačiau prabanga išlieti savo sielvartą buvo leidžiama tik auklėtinėms, pietaujančioms prie vieno stalo su valdytoja. O doroji Džemaima turėjo rūpintis sąskaitomis ir skalbiniais, adymu ir pudingais, lėkštėmis ir puodais, taip pat prižiūrėti tarnus. Bet kam apie ją kalbėti? Galimas daiktas, kad nuo šios valandėlės iki amžių pabaigos mes jau niekad apie ją nebeišgirsime, ir kai didieji, puošniai išraižyti geležiniai vartai užsidarys ją išleidę, ji ir jos baisioji sesuo niekuomet nebepasirodys mažame šio pasakojimo pasaulėlyje.

Bet su Amelija mums teks labai dažnai susitikti, todėl jau pačioje mūsų pažinties pradžioje ne pro šalį pasakyti, kad ji buvo mielas padarėlis; o juk didelė laimė tiek gyvenime, tiek romanuose (ypač pastaruosiuose), kur daug juodžiausių niekšų, kad mus visą laiką lydi tokia nekalta ir geraširdė būtybė. Kadangi ji ne herojė, tai nėra

reikalo jos aprašinėti; teisą sakant, bijau, kad jos nosis pernelyg trumpa, o skruostai per daug apvalūs ir raudoni, kad tiktų herojei. Bet veidas žydėte žydėjo sveikata, o lūpos – skaisčiausia šypsena, akys kibirkščiavo giedriausiu ir tauriausiu linksmumu, išskyrus, beje, tuos atvejus, kai pasrūdavo ašaromis, o tai pasitaikydavo pernelyg dažnai, nes ši paikšlė verkdavo dėl nugaišusios kanarėlės ir net dėl pelės, kurią katei pavykdavo sučiupti, arba net ir dėl kvailiausio romano atomazgos. O jeigu kas pasakytų jai nemalonų žodį, jeigu atsirastų tokių kietaširdžių žmonių... na, juo blogiau jiems! Net ir panelė Pinkerton, rūsti ir didinga moteris, po pirmo karto liovėsi barti Ameliją, nors apie širdies jautrumą teišmanė tiek kiek apie algebrą, tačiau griežtai įsakė visiems mokytojams ir auklėtojoms elgtis su panele Sedli kuo švelniausiai, nes šiurkštus elgesys jai esąs kenksmingas.

Ir todėl, kai atėjo išvykimo diena, panelė Sedli visiškai suglumo nežinodama, ką daryti: juoktis ar verkti, nes buvo vienodai linkusi ir į vieną, ir į kitą. Ji džiaugėsi, kad pagaliau važiuoja namo, tačiau labai liūdėjo ir sielojosi, kad reikia skirtis su mokykla. Jau prieš trejetą dienų našlaitė Laura Martin ėmė sekoti jai iš paskos kaip šunelis. Panelė Sedli turėjo įteikti ir priimti bent keturiolika dovanų ir keturiolika kartų iškilmingai pasižadėti, kad rašys kiekvieną savaitę. „Siųsk man laiškus mano senelio grafo Deksterio adresu“, – pasakė panelė Soltair (kuri, beje, buvo iš nusigyvenusios giminės). „Nepaisyk pašto išlaidų, širdele mano, rašyk kiekvieną dieną“, – kalbėjo ūmi, menko protelio, bet dosni ir prieraiši panelė Svorts. O našlaitėlė Laura Martin (neseniai pramokusi rašyti) paėmė savo draugei už rankos ir, ilgesingai žvelgdama jai į veidą, tarė: „Amelija,

kai aš tau rašysiu, vadinsiu tave mama!“ Neabejoju, kad koks nors DŽONSAS, skaitydamas šią knygą savo klube, visas šias smulkmenas pavadins kvailomis, nuvalkiotomis, tuščiomis ir be galo sentimentaliomis. O, aš taip ir matau, kaip tasai Džonsas (gerokai išraudęs nuo avienos kepsnio ir pusės pintos vyno) išsitraukia pieštuką ir pabraukia žodžius „kvailos, nuvalkiotos“ ir t. t., o paraštėje dar priduria savo pastabą „šventa teisybė!“ Na ką gi, Džonsas – šviesaus proto žmogus ir žavisi tik didingais bei herojiškais žygiais ir gyvenime, ir romanuose – tegul laiku apsižiūri ir pasiieško sau ko kita.

Tai va. Panelės Sedli gėlės ir dovanas, lagaminus ir skrybėlių dėžes Sembas dailiai sukrovė į karietą kartu su nusitrynusiu karvės odos lagaminėliu, prie kurio buvo tvarkingai prismeigta panelės Šarp kortelė; tą lagaminėlį Sembas padavė vežėjui šyptelėdamas, o tasai pašaipiai suprunktė. Atėjo metas skirtis. Tos valandėlės liūdesį gerokai sušvelnino nuostabi kalba, kuria panelė Pinkerton kreipėsi į savo auklėtinę. Negalima pasakyti, kad šie atsisveikinimo žodžiai būtų nuteikę Ameliją filosofškai, o argumentai įkvėpę jai ramybės. Toji kalba buvo nežmoniškai nuobodi, išpūsta ir varginanti. Be to, labai bijodama savo auklėtojos, panelė Sedli nedrįso jai parodyti, koks sielvartas slegia jos širdį. Į svetainę atnešė kmyną keksą ir butelį vyno, kaip tais iškilmingais atvejais, kai apsilankydavo auklėtinių tėvai; po šių vaišių panelė Sedli galėjo keliauti.

– O jūs, Beki, ar neužsisite atsisveikinti su panele Pinkerton? – paklausė panelė Džemaima jaunos damos, į kurią niekas nekreipė dėmesio ir kuri su savo skrynute leidosi laiptais žemyn.

– Manau, kad reikia, – ramiai atsakė panelė Šarp, didžiai nustebindama panelę Džemaimą.

Kai pastaroji pasibeldė į valdytojos duris ir buvo paprašyta įeiti, panelė Šarp kuo laisviausiai įžengė į vidų ir puikiai tardama žodžius pasakė:

– *Mademoiselle, je viens vous faire mes adieux**.

Panelė Pinkerton nesuprato prancūziškai, ji tik vadovavo tiems, kurie šią kalbą mokėjo. Prikandusi lūpą ir atmetusi savo garbiną, romėniška nosimi papuoštą galvą (ant kurios siūbavo didžiulis prašmatnus turbanas), ji tarė: „Panele Šarp, labo jums ryto.“ Tardama šiuos žodžius, Hamersinito Semiramidė mostelėjo ranka atsisveikindama ir kartu leisdama paneli Šarp paspausti vieną šiam tikslui atkištą pirštą.

Panelė Šarp tik susinėrė rankas ir, labai šaltai šyptelėjusi, nusilenkė, atsisakydama jai pasiūlytos garbės, o Semiramidė, labiau negu bet kada pasipiktinusi, krestelėjo turbaną. Teisybę sakant, tai buvo mažutės kautynės tarp jaunos moters ir senesnės, ir pastaroji jas pralaimėjo.

– Telaimina tave dangus, vaikeli! – palinkėjo ji, apkabindama Ameliją ir tuo pat metu per merginos petį rūščiai pažvelgdama į panelę Šarp.

– Eime, Beki, – paragino panelė Džemaima, baisiai išsigandusi traukdama paskui save merginą, kuriai svetainės durys užsidarė visam laikui.

Paskui prasidėjo sąmyšis ir atsisveikinimas apačioje. Žodžiais to neapsakysi. Prieškambaryje susirinko visi tarnai, visos brangiausios draugės, visos panelės ir ką tik atvykęs šokių mokytojas; visi ėmė stumdytis, glėbesčiuotis, bučiuotis, raudoti, savo kambaryje taip

* Panele, aš atėjau su jumis atsisveikinti (*pranc.*).

isteriškai kūkčiojo privilegijuotoji panelė Svorts, kad jokia plunksna to neaprašys, o švelniai širdžiai geriau to negirdėti. Bet glėbesčiavimasis baigėsi, ir draugės išsiskyrė, tiksliau, panelė Sedli persiskyrė su draugėmis. Panelė Šarp jau prieš valandėlę kukliai įlipo į karietą. Niekas neverkė, kad *ji* išvyksta.

Kreivakojis Sembas užtrenkė karietos dureles paskui raudančią jaunąją savo šeimininkę ir pats užšoko ant užpakalinės pasostės.

– Palauk! – sušuko panelė Džemaima, puldama prie vartų su ryšulėliu.

– Čia sumuštiniai, brangute! – tarė ji Amelijai. – Juk jūs galite išalkti. O jums Beki... Beki Šarp, štai jums knyga, kurią mano sesuo... tai yra aš... žinote, Džonsono Žodynas, jūs negalite išvažiuoti be jo. Sudie! Varyk, vežėjau! Telaimina jus Dievas!

Ir geroji moteriškė, virpėdama iš susijaudinimo, grįžo į sodą.

O čia kas? Vos tik karieta pajudėjo, panelė Šarp iškišo pro langelį pablyškusį veidą ir sviedė knygą atgal į sodą.

Džemaima vos neapalpo iš pasibaisėjimo.

– Kas čia, aš niekada... – sušuko ji. – Koks įžūlumas...

Iš susijaudinimo ji nebaigė nė vieno sakinio. Karieta nuriedėjo, didieji vartai užsidarė, pasigirdo skambutis šokių pamokai. Abiejų merginų laukė pasaulis. Taigi sudie, Čizviko alėja.

II SKYRIUS

Panelė Šarp ir panelė Sedli planuoja karo veiksmus

Kai panelė Šarp atliko aname skyriuje minėtą didvyrišką žygį ir pamatė, kaip Žodynas, perskridęs grįstą sodelio taką, pagaliau nukrito apstulbusiai paneli Džemaimai po kojų, merginos veidą, mirtinai perbalusį iš neapykantos, nutvieskė šypsena, tačiau ji vargu ar suteikė jam meilesnę išraišką. Lyg nuritusi akmenį nuo širdies, ji atsilošė karietoje ir tarė:

– Su Žodynu baigta! Ačiū Dievui, ištrūkau iš Čizviko!

Panelę Sedli šis įžūlus poelgis sukrėtė beveik ne mažiau kaip panelę Džemaimą. Tik pamanykit: vos prieš akimirką ji paliko mokyklą, o juk šešerių metų įspūdžiai neišdyla per tokį trumpą laiką. Anaip tol: baimė ir siaubas, patirti jaunystėje, kai kuriuos žmones lydi iki grabo lentos. Aš, pavyzdžiui, pažįstu vieną seną, šešiasdešimt aštuonerių metų džentelmeną, vieną rytą per pusryčius jis labai susijaudinęs man pasakė:

– Šiąnakt sapnavau, kad daktaras Reinas išpėrė man kailį.

Vaizduotė tą naktį buvo nukėlusi jį penkiasdešimt penkerius metus į praeitį. Daktaras Reinas ir jo rykštė šito šešiasdešimt

aštuonerių metų vyro sąmonėje buvo tokie pat baisūs kaip ir tada, kai jam tebuvo trylika metų. Kas būtų, jei daktaras su ilga beržine rykšte iš tikrųjų atsistotų prieš jį dabar, kai jam šešiasdešimt aštuoneri, ir rūščiu balsu sušuktų: „Na, vaike, maukis kelnes!“ O taip, panelę Sedli nepaprastai sujaudino šitoks nepaklusnumas.

– Kaip tu galėjai šitaip pasielgti, Rebeka? – pagaliau ištara ji patylėjusi.

– Negi tu manai, kad panelė Pinkerton išpuls ir įsakys man grįžti į šią bjaurią lindyne? – juokdamasi atšovė Rebeka.

– Ne, bet...

– Aš nekenčiu visų tų namų, – įtūžusi pareiškė panelė Šarp. – Tikiuosi, kad mano akys niekuomet jų nebeišvys. Kad jie nugarmėtų į Temzės dugną – taip! O jeigu ir panelė Pinkerton ten atsidurtų, nieku gyvu jos netraukčiau. Kaip norėčiau pamatyti ją plūduriuojančią vandeny su turbanu ir kitomis grožybėmis, kaip plaukia jai iš paskos šleifas, o nosis kyšo tarsio valtės pirmagalys!

– Nutilk! – sušuko panelė Sedli.

– O kas? Negi juodukas liokajus pakiš liežuvį? – sušuko panelė Rebeka juokdamasi. – Tegu sau grįžta ir perduoda panelei Pinkerton, kad aš jos nekenčiu visa siela. Norėčiau, kad jis tai padarytų! Ir kad jai galėčiau tai įrodyti. Dvejus metus jinai mane vien skriaudė ir įžeidinėjo. Su manimi elgtasi blogiau nei su bet kuria virtuvės tarnaita. Aš niekada neturėjau draugės, iš nieko, be tavęs, negirdėjau malonaus žodžio. Aš turėjau prižiūrėti žemesniųjų klasių mergaites ir kalbėti prancūziškai su vyresniosiomis, kol gimtoji kalba man įgriso iki gyvo kaulo. Bet ar ne puikus pokštas buvo prancūziškai kreiptis į panelę Pinkerton, ką? Ji nemoka nė žodžio

prancūziškai, bet per daug išdidi, kad prisipažintų. Manau, dėl to ji ir išsiskyrė su manim. Taigi dėkoju dangui už prancūzų kalbą. *Vive la France! Vive V Empereur! Vive Bonaparte!**

– O Rebeka, Rebeka, kaip tau ne gėda! – riktėlėjo panelė Sedli, nes tai buvo baisiausias piktžodžiavimas, išsprūdęs iš Rebekos lūpų.

Anais laikais pasakyti Anglijoje „tegyvuoja Bonapartas!“ buvo tolygu sušukti „tegyvuoja Liuciferis!“

– Na, kaip tu gali... kaip drįsti taip piktai, kerštingai galvoti?

– Kerštas galbūt ir nedoras daiktas, bet visiškai natūralus, – atsakė panelė Rebeka. – Aš ne angelas.

Ir, teisybę sakant, ji tikrai nebuvo angelas. Užtenka tik pastebėti, kad per tą trumpą pokalbį (kol karieta tingiai riedėjo paupiu), panelė Rebeka Šarp turėjo progos du kartus padėkoti dangui: pirmą kartą už tai, kad išsivadavo nuo nekenčiamo asmens, o antrą – kad sugebėjo savotiškai sugėdinti ir sugluminti savo priešus; nei vieno, nei kito atvejo motyvai nesiderino su religiniu dėkingumu, ir jų nepagirtų geraširdžiai bei atlaidūs žmonės. Vadinas, panelė Rebeka visai nebuvo nei geraširdė, nei atlaidi. Visas pasaulis su ja elgiasi blogai, sakydavo ši jauna mizantropė; tačiau mes neabejojame, kad asmenys, su kuriais visas pasaulis blogai elgiasi, yra visiškai to nusipelnę. Pasaulis – tai veidrodis, kuris kiekvienam žmogui rodo jo paties veidą. Susirauk prieš jį, ir jis niūriai pažvelgs į tave; juokis iš jo ir su juo, ir jis bus linksmas, malonus tavo draugas; tad visi jauni žmonės tepasirenka, kas jiems labiau patinka. Iš tikrųjų, jei pasaulis apleido panelę Šarp, tai ir apie ją nepasakytum, kad ji

* Tegyvuoja Prancūzija! Tegyvuoja imperatorius! Tegyvuoja Bonapartas! (*Pranc.*)

Skaitykite likusius
556 iš **576** puslapių,
įsigiję šią knygą

www.obuolys.lt

KITI KNYGŲ FORMATAI:

klausykla.lt

**Audio
knyga**

**Elektroninė
knyga**

Užburianti gražuolė naudojasi savo žavesiu, klasta ir seksu, manipuliudama vyrų jausmais ir pinigais... Silpno charakterio vyras lieka ištikimas draugams, bet jie to neįvertina... Motina, negalinti susitaikyti su vyro netektimi, skiria visą savo gyvenimą vaikui... Nors parašytas 1848 m., Williamo Makepeace'o Thackeray'aus romanas „Tuštybės mugė“ tobulai atspindi ir šių laikų asmenybes bei jų gyvenimų peripetijas. Tai universali ir pamokoma istorija apie prisiekiškes, kurios visais įmanomais būdais veržiasi link valdžios, įtakos ir pinigų.

Mokslai panelės Pinkerton akademijoje suveda dvi merginas, Bekę ir Ameliją. Bekė beturtė, tačiau pasiryžusi gyvenimą semti pilnomis saujomis, padaryti bet ką, kad tik prasimuštų į visuomenės grietinėlę. Jos draugė Amelija Sedli, priešingai, yra aklo pasitikėjimo ir begalinio naivumo įsikūnijimas. Tačiau likimas vis nusveria laimės svarstyklės paeiliui tai į vienos, tai į kitos pusę, kurdamas dramas, žadindamas svajones, keisdamas žaidimo taisykles... W. M. Thackeray'us šiai knygai suteikė ir antrąjį pavadinimą – *Romanas be herojaus* – galbūt teisindamasis, kad joje nerasime sektino pavyzdžio. Tačiau jis padarė daugiau: sukūrė dvi ryškias asmenybes, išskirtinius literatūrinius personažus, kurie dėl skirtingų priežasčių jau daugiau kaip pusantro šimto metų jaudina skaitytojus.

Williamas Makepeace'as Thackeray'us (1811–1863) gimė kilmingas, tik besimokydamas Kembridže savo turtus iššvaistė kortuodamas. Teisininku jis taip ir netapo, o iškaltą, skvarbų protą ir pastabumą panaudojo rašydamas populiarius straipsnius, recenzijas bei esė. Deja, žurnalisto atlygio nepakako nei oriam džentelmeno gyvenimui, nei dviem dukroms aprūpinti ir išprotėjusiai žmonai išlaikyti. 1847–1848 m. *Punch* žurnalo numeriuose dalimis išspausdinta *Tuštybės mugė* iškart pataisė rašytojo materialinę padėtį ir atvėrė Thackeray'ui duris į Viktorijos laikų literatūros elitą. Nemas romanas leido rašytojui konkuruoti su tuomet garsiausiu anglų rašytoju Charlesu Dickensu. *Tuštybės mugė* tapo žemiškojo pasaulio sinonimu, o pats romanas buvo ne kartą ekranizuotas ir be perstojo leidžiamas iki pat šių dienų.

Šis romanas parodo nepaprastai artimų ydų ir dorybių giminystę, kuri yra žmogaus širdies žemėlapyje. Tai gėrio ir blogio, silpnumo ir stiprybės mišinys, kuris įvairiomis proporcijomis sudaro kiekvieną individą.

– Robert Bell

LAIKUI NEPAVALDUS LITERATŪROS ŠEDEVRAS

Jeigu jums patiko tokios knygos kaip „Karas ir taika“, „Nusikaltimas ir bausmė“, „Forsaitų saga“ ar „Ana Karenina“, – jūs privalote perskaityti ir „Tuštybių mugę“.

ISBN 978-609-484-360-0

www.obuolys.lt

Knygos pigiau, idomybės ir ištraukos nemokamai

KITI FORMATAI:

Audio knyga

Elektroninė knyga